

Vaccinerer vi som vi bør – eller som vi plejer?

FÅ STYR PÅ STIKKENE

Med de nye retningslinjer ønsker man at beskytte hundene bedst muligt, mens man begrænser brugen af vaccine.

Foto: Shutterstock

De seneste år har ny viden fuldstændig vendt op og ned på, hvordan hunde vaccineres. Derfor arrangerede DKK et webinar om vaccinationer i juni med Lise Bang Hansen som underviser. Artiklen opsummerer indholdet af webinarret og præsenterer DKK's nye vaccinationsregler

TEKST: LISE BANG HANSEN

Den nye viden kommer fra et uafhængigt ekspertpanel nedsat af verdenssammenslutningen af smådyrsdyrlæger, World Small Animal Veterinary Association (WSAVA), som har publiceret meget udførlige retningslinjer til verdens dyrlæger om, hvordan både hunde og katte bør vaccineres. Den danske dyrlægeforening opfordrer danske dyrlæger til at følge WSAVA's vejledning, men vi er herhjemme stadig i en omlægningsfase, hvor langt fra alle dyrlæger helt har opdateret deres anbefalinger. Det er ikke så mærkeligt, hvis man som hundeejer bliver forvirret, når man kan opleve, at dyrlægerne siger forskellige ting. Derfor kommer her et overblik over de gældende anbefalinger vedrørende vaccination af hunde.

Verdenssammenslutningen af smådyrsdyrlæger (WSAVA) har udstedt (disse) retningslinjer til dyrlæger og hundeejere med det formål at sikre, at hunde beskyttes imod smitsomme sygdomme, mens vi samtidig tilsigter at reducere det antal vacciner, der gives rutinemæssigt, står der i WSAVA Guidelines for the vaccination of dogs and cats 2010.

Det understreges i retningslinjerne, at de er skrevet med det klare formål at *begrænse* brugen af vacciner. Det er dermed et afgørende brud med gamle dages praksis, der stammer fra

en tid, hvor vi ikke var klar over, hvor længe beskyttelsen efter en vaccination varede eller overhovedet overvejede potentialet for bivirkninger.

Bivirkninger – hvor bekymret bør man være?

Det er et virkelig godt spørgsmål. Der er på den ene side slet ingen tvivl om, at vacciner direkte kan forårsage alvorlige bivirkninger. WSAVA's retningslinjer nævner blandt andet allergi, autoimmune sygdomme, krampeanfald og kræft på listen over mulige bivirkninger. Samtidig diskuteres det problematiske i, at det simpelthen er umuligt at få et reelt overblik over omfanget af vaccinationsbivirkninger. Dette skyldes primært, at problemerne kan vise sig mange uger, måneder eller endda år efter den vaccination, der ligger til grund for dem. Derfor må det formodes, at hverken ejeren eller dyrlægen i de fleste tilfælde fatter mistanke til vaccinen, og at bivirkningen derfor aldrig rapporteres. Retningslinjerne konkluderer, at alvorlige bivirkninger formentlig forekommer relativt sjældent, men at vi simpelthen ikke kender de reelle tal. Derfor fremhæves det, at vaccination bør bruges med forsigtighed, og at det er dårlig praksis at give en vaccine uden at være helt sikker på, at den pågældende hund har brug for den. Som formanden for WSAVA's ekspertgruppe, professor Mikael Day siger det, er det, uanset hvor bekymrede eller ubekymrede vi måtte være over risikoen for bivirkninger, >>>

Retningslinjerne konkluderer, at alvorlige bivirkninger formentlig forekommer relativt sjældent, men at vi simpelthen ikke kender de reelle tal.

” Hvis hunden skal rejse til udlandet, kræves desuden vaccination imod rabies. Denne vaccine bør i Danmark udelukkende gives til hunde, der skal krydse landegrænser.

afgørende, at "en så fundamental ydelse som vaccination bør være baseret på den seneste videnskabelige indsigt og ikke på historisk anekdote eller vanetænkning".

Er der en risiko ved at overvaccinere et kæledyr f.eks. ved at gentage en vaccine for ofte eller ved at give vacciner, som dyret ikke har brug for?

I WSAVA Guidelines for the vaccination of dogs and cats 2016 er svaret ja. Vacciner bør ikke gives unødvendigt eller uden kritisk omtanke, da de kan forårsage bivirkninger.

Kerne vacciner og ikke-kerne vacciner

Vejledningen lægger vægt på, at en vaccine altid indebærer en risiko, og at det derfor er et mål i sig selv at give den enkelte hund færrest muligt vacciner. Faktisk citeres dette som formålet med rapporten: at begrænse brugen af vacciner – mens vi naturligvis stadig sørger for, at vores dyr er optimalt beskyttet imod smitsomme sygdomme. For at gøre det overskueligt, deler eksperterne vaccinerne op i *kerne vacciner* (som alle hunde bør have) og *ikke-kerne vacciner* (som bør undgås, medmindre særlige forhold gør sig gældende). Kernevaccinerne til hund er: parvovirus, hundesyge og smitsom leverbetændelse.

Ikke-kerne vacciner, der hyppigt tilbydes til hund, er: leptospirose og kennelhoste.

Det er en misforståelse, der af og til mødes herhjemme, at kernevaccinerne er at betragte som "basis-pakken", mens ikke-kerne vacciner kan tilvælges, hvis man vil passe særligt godt på sin hund. WSAVA's eksperter er imidlertid meget klare, når de understreger, at formålet med rapporten netop er at nedsætte antallet af vacciner til den enkelte hund, og at dette blandt andet opnås ved at undlade rutinemæssig brug af ikke-kerne vacciner. Det er med andre ord hele definitionen på ikke-kerne vacciner, at de ikke bør gives rutinemæssigt til alle hunde, men kun hvor de vurderes nødvendige. Disse vacciner bør derfor kun bruges i særlige situationer til hunde, der vurderes at have en usædvanlig og risikofyldt livsstil.

Hvis hunden skal rejse til udlandet, kræves desuden vaccination imod rabies. Denne vaccine bør i Danmark udelukkende gives til hunde, der skal krydse landegrænser.

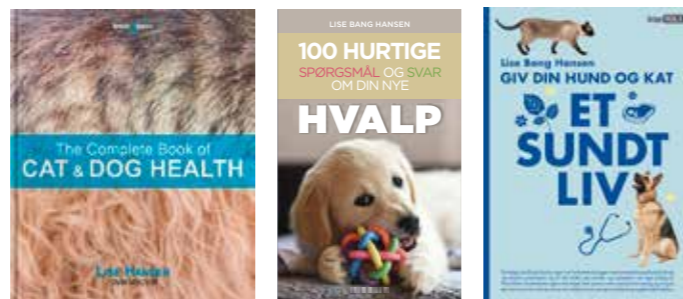
Formålet med de nye retningslinjer er at sikre vores hunde optimal beskyttelse, samtidig med at vi begrænser mængden af vacciner, der gives til den enkelte hund. Det gøres på to måder: Dels ved ikke at give ikke-kerne vacciner til hunde, der ikke behøver dem, og dels ved ikke at gentage kernevaccinerne hyppigere end nødvendigt.

Titertest

En titertest er en blodprøve, der viser, om en hund producerer beskyttende antistoffer imod de tre kernesygdomme. Det er en >>>

LISE BANG HANSEN er dyrlæge og forfatter. Du kan læse mere om korrekt vaccination af hunde og katte i Lises bøger samt på Den Danske Dyrlægeforenings hjemmeside www.ddd.dk. Den internationale ekspertgruppes retningslinjer findes i sin helhed på engelsk på www.wsava.org.

Lise Bang Hansen har skrevet *Giv din hund og kat et sundt liv* (2013) og *100 hurtige spørgsmål og svar om din nye hvalp* (2020), der begge er udkommet på forlaget Indblik samt *The Complete Book of Cat and Dog Health* (2019) på forlaget Hubble&Hattie. Alle tre bøger diskuterer blandt andet vaccination og titertest.

Veterinær sygeplejerske Annette Pagh's australian shepherd, Theia, var forsøgskanin, da DKK i 2018 besøgte "Dyrlægen, Fredensborg" i forbindelse med en artikel om titertests. Veterinær sygeplejerske Louise Warner holder Theia, mens dyrlæge Cecilie Gunris tager en blodprøve. Foto: Helle Friis Proschowsky

Det gælder om at have en sikker hånd, når blodprøven overføres til testpladen.

Foto: Helle Friis Proschowsky

Kammen, der bruges til at teste om blodprøven indeholder antistoffer mod de tre virustyper, er her placeret i testpladen. Den indeholder viruspartikler fra smitsom leverbetændelse (hepatitis), parvovirus, og hundesygevirus (distemper). Foto: Helle Friis Proschowsky

Den medfølgende farveskala bruges til at aflæse intensiteten af de grå pletter, og det er det, der afgør, om testen er positiv eller negativ. Foto: Helle Friis Proschowsky

Det er afgørende, for at sikre at hvalpen reagerer efter hensigten på hvalpevaccinationerne, at den sidste hvalpevaccination tidligst gives, når hvalpen er mindst 16 uger gammel.

ten ved sammenligning med en referenceskala eller ved elektronisk aflæsning med det lille "combcam", der følger med testen. Aflæsningen giver for hver af de tre sygdomme et tal mellem 0 og 6, hvor 0 og 1 skal tolkes som negativ (det vil sige, at hunden bør vaccineres) og 2, 3, 4, 5 eller 6 tolkes som (lige) positiv. En hund med en positiv titertest er fuldt beskyttet og kan ikke vaccineres. Du vil få en titer-testerklæring med hjem, så du i alle relevante sammenhænge kan dokumentere, at din hund er fuldt beskyttet.

Hvad betyder det i praksis?

Det er vigtigt at sikre, at alle hunde er beskyttet imod kernesygdommene (hundesyge, parvovirus og smitsom leverbetændelse), men det er lige så vigtigt, at de ikke overvaccineres, enten ved at kernevaccinerne gentages unødigt til voksne hunde eller ved ukritisk brug af ikke-kernevaccinerne (kennelhoste og leptospirose).

Hvalpe vaccineres typisk imod de tre kernesygdomme hver fjerde uge, fra de er otte uger gamle. Det er afgørende, for at sikre at hvalpen reagerer efter hensigten på hvalpevaccinationerne, at den sidste hvalpevaccination tidligst gives, når hvalpen er mindst 16 uger gammel. Man kan naturligvis også vælge at tage en titertest, når hvalpen er 16-20 uger gammel, for at sikre at hvalpevaccinationerne har virket. I den seneste udgave af retningslinjerne opfordrer WSAVA alle dyrlæger til at indføre et sundhedstjek af alle hvalpe ved 6-måneders alderen og enten give en ekstra sidste hvalpevaccine her eller lave en titertest for at være helt sikker på, at hvalpen har reageret efter hensigten på hvalpevaccinerne. Herefter, altså når hvalpen først har opnået beskyttelse, vil de fleste ikke behøve at få kernevaccinerne gentaget – nogensinde. Indtil videre anbefales det, at den vedvarende beskyttelse bekræftes, ved at der laves en titertest hvert tredje år. Som det fremgår, vil de fleste hunde altså slet ikke skulle vacci- >>>

En titertest er en blodprøve, der viser, om en hund producerer beskyttende antistoffer imod de tre kernesygdomme.

nem, hurtig og pålidelig test, der gør det muligt at undgå at gentage kernevaccinerne unødigt til voksne hunde, der allerede er beskyttet fra en tidligere vaccination.

Forskning har vist, at når en hvalp gennem hvalpevaccinationerne har opnået beskyttelse imod de tre kernesygdomme, vil denne beskyttelse forventes at vare hele livet uden nogensinde at skulle boostes. Det er denne varige beskyttelse, vi i en overgangsperiode opfordres til at tjekke hvert tredje år. WSAVA anbefaler ikke, at titertesten foretages hyppigere end hvert tredje år, da erfaringerne (primært fra udlandet) viser, at beskyttelsen normalt ikke bortfalder. Nogle eksperter påpeger, at der i virkeligheden kun er brug for en enkelt titertest, hvorefter vi kan glemme alt om vaccination af den pågældende hund. WSAVA

anbefaler dog som sagt, at vi i en overgangsperiode gentager testen hvert tredje år, ikke fordi det forventes, at en hunds titertests bliver negative med tiden, men snarere for at demonstrere, at de ikke gør og for at vænne os alle til denne nye tilgang til hundevaccination. Det betyder også rent praktisk, at hundetrænere, hundepensioner, udstillinger og så videre stadig har mulighed for at tjekke den enkelte hunds beskyttelse (nu ved en titertestterklæring i stedet for en vaccinationsattest), som vi er vant til.

WSAVA's ekspertpanel kalder ligefrem titertesten "dyrlægens nye revolutionerende redskab" og støtter uforbeholdent de små billige in-house-sæt, som gør enhver dyrlæge i stand til selv at undersøge blodprøven på en halv time. Når titertesten laves af en dyrlæge, der har udstyret til selv at analysere blodprøven, bliver den hurtig, billig og nem at tolke. In-house-testen skal, når den bruges til at bekræfte beskyttelse efter en vaccination, aflæses som en kvalitativ test. Det vil sige, at svaret er enten ja eller nej. Enten er hunden beskyttet, eller også er den ikke beskyttet. Det giver i denne sammenhæng ikke mening at tale om stærk eller svag beskyttelse. Testen aflæses af dyrlægen eller veterinærsgygeplejersken som en farveforandring, en-

1/2 ann

WSAVA anbefaler, at hvalpevaccinationens varige beskyttelse tjekkes hvert tredje år i en overgangsperiode. Foto: Shutterstock

Find en dyrlæge, der tilbyder in-house titertest, og få lavet en titertest, når din hund er 4-6 måneder gammel og derefter hvert tredje år.

neres mere, når de er færdige med hvalpevaccinerne. Vaccination af voksne hunde er kun relevant til hunde, der skal have en rabiesvaccination, fordi de skal krydse landegrænser samt i situationer, hvor hunden af den ene eller anden grund vurderes at have gavn af en ikke-kerne vaccine (som så gentages årligt så længe den vurderes relevant). Hvis en titertest skulle være negativ, skal hunden naturligvis vaccineres imod kernesygdommene, men rutinemæssig genvaccination af alle voksne hunde, det vi i gamle dage kaldte "boostere" eller "den årlige vaccination", hører fortiden til.

Eller sagt på en anden måde: Find en dyrlæge, der tilbyder in-house titertest, og få lavet en titertest, når din hund er 4-6 måneder gammel og derefter hvert tredje år. Gentag kun kernevaccinerne, hvis titertesten er negativ (dvs. scorer 0 eller 1). Overvej nøje i samråd med din dyrlæge, om der er særlige omstændigheder, der gør at din hund skal have ikke-kerne vaccine. Hvis din hund skal rejse til udlandet, kræves desuden vaccination imod rabies. Denne vaccine gives udelukkende til hunde, der skal krydse landegrænser.

De fleste hunde vil, når de er færdige med hvalpevaccinerne, aldrig skulle vaccineres igen.

Der florerer desværre mange skrøner om dette emne. At vaccinere slet ikke kan forårsage skade, eller at titertesten er et upålideligt øjebliksbillede, er to eksempler på myter, man stadig kan støde på. Det er en skam og helt unødvendigt, eftersom verdens førende eksperter på området har skrevet så tydelige retningslinjer – og i øvrigt flittigt har turneret verden rundt på dyrlægekongresser for at fremlægge og forklare disse retningslinjer – hvilket betyder at der heldigvis ikke længere er nogen grund til tvivl, uenighed eller forvirring. Der findes formentlig ingen i Danmark, der har større indsigt end de eksperter, der på vegne af WSAVA (og dermed Den Danske Dyrlægeforening) har givet os disse retningslinjer – De er der for at hjælpe os (dyrlæger og hundeejere) med at beskytte vores hunde optimalt. Nu skal vi bare alle omstille os, så vi sørger for at følge dem. Det er på tide.

NYE VACCINATIONSREGLER FOR DKK-ARRANGEMENTER

GÆLDENDE FRA 1.1.2021

Som opfølgning på webinarret om vaccination har DKK's sundhedsudvalg og bestyrelse besluttet at revidere vaccinationsreglerne.

Formuleringen er baseret på anbefalingerne fra WSAVA (World Small Animal Veterinary Association) og er udarbejdet i samarbejde med dyrlæge Lise Bang Hansen.

Vaccinationer

Som deltager ved et DKK-arrangement skal du kunne dokumentere, at din hund er beskyttet mod hundesyge, parvovirus og smitsom leverbetændelse. Dette kan ske ved at fremvise en gyldig vaccinationsattest eller en positiv titertest, der bekræfter tilstedeværelsen af beskyttende antistoffer.

For hunde, der er over 21 uger gamle, skal én af følgende former for dokumentation kunne fremvises:

- 1) En vaccinationsattest, der er mindst 7 dage og højst 4 år gammel, og hvor hunden har været mindst 16 uger gammel på vaccinationstidspunktet.
- 2) En positiv titertest, der højst må være 4 år gammel, og hvor hunden har været mindst 16 uger gammel, da blodprøven til titertesten blev udtaget.

For hvalpe, der er mellem 12 og 21 uger gamle, skal én af følgende former for dokumentation kunne fremvises:

- 1) En vaccinationsattest, der er mindst 7 dage og højst 5 uger gammel.
- 2) En positiv titertest, der højst må være 5 uger gammel.

Udenlandske hunde skal være rabiesvaccinerede i henhold til den til enhver tid gældende danske lovgivning.

Har vi overset noget?

Formulering af nye retningslinjer kan være udfordrende – og man kan selv blive "blind" for fejl eller sætninger, der kan misforstås. Har du spørgsmål, eller har du opdaget en eller anden problemstilling ved den nye formulering, så send en besked til post@dkk.dk og skriv "nye vaccinationsregler" i emnefeltet.

1/2 ann